

DJELATNOST POVIJESNOG DRUŠTVA KRIŽEVCI U 2001. GODINI

KATARINA ČAVLEK

Smičiklasova 46

HR - 48260 Križevci

Povijesno društvo Križevci i u 2001. godini razvijalo je vrlo raznoliku i zanimljivu djelatnost. Članovi Društva posjećivali su izložbe i predavanja kulturno-povijesnog značenja, organizirali putovanja na kojima su stjecali nove spoznaje o povijesnim i kulturnim zbivanjima iz bliže i dalje prošlosti ne samo hrvatskog naroda, nego i drugih naroda.

Osobito je važno naglasiti uspješnu suradnju Društva s Odsjekom za povijest Filozofskog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu.

Već u mjesecu ožujku Društvo je posjetilo četiri *kraljevska grada*: Stolni Biograd, Budimpeštu, Višegrad i Estergon, gradove koji su imali važnu ulogu i u povijesti hrvatskog naroda u vrijeme kad je Hrvatskom vladala kraljevska porodica Arpadovića. Na tom smo izletu razgledali razgledali brojne spomenike, crkve i muzeje. U Estergonu, što je za nas Križevčane bilo osobito zanimljivo, posjetili smo Katedralu u kojoj se čuvaju relikvije svetog Marka Križevčanina.

Kako su najmoćniji hrvatski knezovi u vrijeme vladavine dinastije Arpadovića bili knezovi Šubići, Društvo je odlučilo posjetiti Bribir - njihovo sjedište. Po tom mjestu porodica Šubića poznata je u povijesti hrvatskog naroda kao *knezovi bribirski*. Najveći procvat Bribir doživljava u 13. i 14. stoljeću. U to vrijeme sagrađena je trobrodna franjevačka bazilika u romaničko-gotičkom stilu. Iz tog su vremena sačuvani i mnogi natpisi, mozaici, sarkofazi, razno oružje i nakit.

Društvo je posjetilo i Hrvatsko Zagorje, jedno od najromantičnijih dijelova Hrvatske, bogato plemićkim dvorcima, utvrdama i crkvama.

Na putovanju kroz Zagorje posjetili smo Mali Tabor, dvorac - tvrđavu koji je bio u posjedu mađarskih i hrvatskih velikaša. Među njima bio je i kralj Matijaš Korvin i hrvatska velikaška porodica Ratkaj.

Jedan od najljepših dvoraca u Hrvatskom Zagorju je barokni dvorac Miljana, također u vlasništvu Ratkaja. Dvorac je iz 18. stoljeća s dobro sačuvanim kasnobaroknim freskama.

U Zelenjaku nas je impresionirao visoki kameni obelisk, podignut u čast pjesnika Antuna Mihanovića, tvorca hrvatske himne.

Jedan od najintenzivnijih i najpotresnijih doživljaja članovima Društva bio je posjet Bleiburgu, mjestu gdje se zbila jedna od najdramatičnijih tragedija hrvatskog naroda u novijoj povijesti. Bleiburg je doista holokaust hrvatskih mučenika koji su žrtvovali živote za ideal hrvatske državnosti. Spomen-ploča koja je podignuta na tom mjestu podsjeća na veliku moralnu i emocionalnu osjetljivost hrvatskog naroda prema žrtvama Bleiburga i Križnoga puta. Te su se emocije odražavale i na licima i u očima članova našega Društva.

Od ostalih djelatnosti Društva potrebno je naglasiti početak uspješne suradnje s Odsjekom za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Održana su dva sastanka (u siječnju i lipnju 2001.) i dogovoreno je organiziranje međunarodnog znanstvenog skupa o etnokonfesionalnim promjenama na području Križevačke županije i Varaždinskog generalata u ranom novom vijeku (cca 1450-1800), skupa koji će se održati u Križevcima 2002. godine.

Društvo je posjetilo izložbu *Grofovi Celjski*. Na izložbi je prezentirano političko, društveno i kulturno djelovanje grofova Celjskih, koji su obilježili ne samo razdoblje slovenskog kasnog srednjeg vijeka (1350.-1550.), već su značajni i za naše krajeve u tom vremenu. Ti su grofovi bili u ženidbenim i političkim vezama s feudalnom porodicom hrvatskih grofova Frankopana. Celjski su grofovi, što je značajno za hrvatsku povijest, dobili nasljedni feud Zagorje, upravu nad Zagrebačkom biskupijom i kraljevskim gradom Gradecom te postali banovima Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Celjski su kao feudalna gospoda bili pokrovitelji crkava i samostana. Samostani su bili i kulturna središta onoga vremena, a najznačajniji od njih su kartuzijanski samostan u Pleterju u Sloveniji i pavlinski samostan u Lepoglavi. U Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu izloženo je, prigodom te izložbe, oko 300 muzejskih primjeraka: dokumenata, kamenih spomenika, grbova,

slika i arheoloških predmeta. U zgradi Hrvatskog povijesnog muzeja, odnosno baroknoj palači Vojković - Oršić - Rauch, u mističnom podrumskom ambijentu predstavljeno je 12 lubanja grofova Celjskih, koje danas nijemo i simbolično svjedoče o davnom postojanju te obitelji koja je imala značajnu ulogu u hrvatskoj povijesti.

Društvo je posjetilo i izložbe hrvatskih slikara povijesnih tema: izložbu radova Celestina Medulića u Klovićevim dvorima te izložbu radova Vjekoslava Karasa u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu.

Od predavanja kojima smo prisustvovali izdvajam predavanje člana Društva prof. Ivana Peklića, autora

monografije o Sidoniji Rubido - Erdödy, hrvatskoj primadoni.

Na kraju izvještaja potrebno je naglasiti kako su članovi Društva na izložbama i putovanjima po Hrvatskoj, Mađarskoj, Slovačkoj i Austriji imali vrlo stručne vodiče što je uvelike doprinjelo kvaliteti našeg programa.

Nadam se da će i u idućoj godini Društvo nastaviti dosadašnju povijesnu i kulturnu djelatnost i okupiti nove članove. Zahvaljujem svima koji su omogućili realizaciju programa djelatnosti Povijesnog društva Križevci.